

vračajo ali odpravljajo. Govoril nisem obširno; pa tudi iz načerta lahko še kaj nasleduje. — Omeniti hočem le še nekatere vodila, po katerih naj učenik ravná pri ozdravljanji pogrěškov.

a) Pridobi si učencevo zaupanje; bodi z njim prav ljubeznjiv, in pridobi si tudi starše, da te podpirajo pri šolskem odgojevanji.

b) Pozveduj vselej izvirek pogrěškov, in ga odpravi, ali saj poskušaj, da ga oslabiš.

c) Pripomočke izvoli si po okolisčinah; rabi jih prav zmerno, da mladih serc ne razdražiš in ne obnemagaš.

d) Skerbi, da s tem, ko ozdravljaš eno napako, se ne zbudí druga.

e) Naj boljše zdravilo je, če se more pogrěšek premeniti v nasprotno krepost.

f) Poterpežljivosti in doslednosti je odgojniku posebno treba. Ne pričakuj, da se ti bo vse urno zboljšalo, ter bodi pripravljen tudi na ponavljanje.

g) Tudi kazni rabi o pravem času; neumno pa bi bilo, ako bi se samo na nje zanašal in samo od njih pričakoval, da bi bilo boljše.

h) Naj gotovejše z drugimi pomočki združeno opomore, če izbudiš in krepíš vest, in če serce odpiráš božji besedi.

i) Pri vsaki pristojni priložnosti razkazuj škodljivost, nevarnost in gerdobo kakega pogrěška.

Učitelj je odgojnik, in mora biti tudi odgojnik. Tedaj je njegova sveta dolžnost, da napčnosti odvráča in odpravlja in neizobraženega človeka napeljuje, da se more povzdigniti na stopnjo izobraženosti.

Iz zgodovine keršanske ljudske šole.

(Dalje.)

Prihodki šolskega zavoda znašali so od začetka 1741 gold., in pozneje narastli so se do 8000 gold. Ali kaj je bilo to za deželo, ki je obsegala 950 □ milj in štela skoraj 3 milijone stanovavcev? Šolska komisija morala je povedati l. 1778., da ne more donášati iz šolske zaloge za zidanje in ohranjenje šol, ker preseza to njene moči.

Kar pa šolska zaloga zavolj pomanjkanja ni mogla storiti,

storili so to cesarica, duhovščina, žlahtni stanovi, mesta in posamesni deržavljani. Na šolskem polji ne zraste lepi sad, ako mu ne prilivajo iz raznih virov. Deržavna blagajnica le tam more pripomoči, kjer okolisčine kraja to neobhodno tirjajo, in splošna šolska postava obrača se prvo za zidanje šol na soseske, ktere imajo prvo korist od njih. Ako še potem posamesni rodoljubi iz domoljubja za šole kaj darujejo, ako ljudstvo vé te dobrote in radodarnost ceniti in je šolam prijazno, ako se soseske med sabo skušajo in nihée noče zaostati, potem ni drugače mogoče, da dobra reč napreduje in se splošno razširja.

Skušali so se, kakor smo rekli, na Českem mesta in soseske, imenitni stanovi in visoki cerkveni gospodje, duhovščina in vojasčina, kdo bo več storil za šolstvo; ali vse je prekosilo to, kar se je storilo na c. k. grajsčinah. Gledala je tukaj cesarica samo na delo Kindermanovo in poterčila je vse, kar koli je nasvetoval za zboljšanje šol. Kar si cesarica ni upala po vsi deželi storiti, vpeljala je na svojih grajsčinah; jemalo se je nekoliko cerkvenega premoženja za šole. Povsod, kjer je bilo treba, stavili so šole; podložni imeli so le dovažvanje in tlako, vse drugo plačala je cesarica. Na vsaki grajsčini napravili so šolsko denarnico, v katero so devali vse, kar je dajala gosposka in cerkev za šole, in plačevali so iz njih učeníke; školnikom pa, kteri so se dobro obnašali, bila je pot odperta do c. k. služb.

Pa ne le po cesarskih grajsčinah, tudi drugod prezirali niso zaslug. Še bolj, kakor vse druge, počastila in obdarila je pa cesarica moža, kteri pa je bil te milosti tudi toliko bolj vreden, dekana Kindermana. Leta 1777, kjer so učitelji poučevali po novi metodi več nego v 500 krajih, povzdignila je cesarica Kindermana v žlahtni stan z naslovom Schulsteinski, postavljen je bil dekan in infulirani opat.

Kar se je zgodilo na Českem za šole, storilo se je več ali manj tudi drugod, če ravno ne tako obširno in lepo in v takem lepem soglasji vseh stanov. Ali prošt Schulsteinski prekosil je s svojimi šolskimi naredbami vse, kar se je dosihmal slišalo po cesarskih deželah in drugod. Svojo ljudsko šolo združil je s šolo za obertnost. Povsod se je šolam očitalo, da hočejo kmeta učenega narediti, in kdo da bode potem hotel delati in rokodelec biti.

To očitanje zbudilo pa je v dekanu misel, da naj se zraven šole za poučevanje osnuje tudi šola za obertnost. Kin-

derman poznal je iz lastne skušnje detovodnico (pedagogium) v Halle na Nemškem; najdel je tam 12 gojencev in njihovega oglednika (inšpektorja) in več učenikov. To mu ni dopadalo. Stroški, ki jih prizadeva tak zavod, niso primerjeni koristi iz tega izvirajoči, in rekel je, da si upa poprej celo ljudstvo izuriti v obertnii, kakor pa da bi vzderževal tako krasno poslopje z vredbo silno drago. Kdor hoče napeljati celo ljudstvo na pridnost in delavnost, posluževati se mora sredstva ravno tako splošnega, kakor je v resnici splošna revščina in beračenje. Vsak previdi, da se take naprave ne morejo po hišah zapirati in ker se večina ljudi izobražuje po ljudskih šolah, tako mora tudi ona tej reči podstava biti. Tam, kjer spoznajo svoje dolžnosti zidar in dninar, hlapec in dekla, naj se vadijo tudi dela, in sicer delati z veseljem in z urnostjo stanu primerjeno; tukaj najokusijo nekoliko sadu pridnosti, in naj se jim pokažejo pota, po katerih si bodo vedili kaj pridobivati, ako jim polje ne dá dosti opravka in prevžitka. Pervo vodilo Kindermanovo bilo je: začeti se mora tako, kakor narašajo okolisčine, in reči se je treba toliko lotiti, kolikor je pripomočkov pripravljenih; drugo njegovo vodilo bilo je: ogibati se vsakega moranja; obertnost naj se pokaže od tiste strani, od ktere je potrebna vsakemu človeku, da ohranjuje svoje življenje. Dela pa morajo take biti, da bodo prihodnjemu stanu ljudi primerjene, da ne bodo odvrčevali šolskega osebja od njihovega poklica; orodje in sirova tvarina ne sme predraga biti. Pri vsem tem pa proš Schulsteinski ni bil koj zadovoljin pri odgojevanji: „Izobraženje, rekel je, „ni v tem, da se človek raznih reči vadi, temuč da svoje moči zgodaj in koristno urí. Če večkrat eno reč skušamo, znali jo bomo v kratkem popolnoma. Mojsterskih reči ne izdeluje tisti, ki se je mnogoverstno in veliko vadil, temuč le tisti, ki je svoje moči obračal le na eno samo reč, da jo umé popolnoma“.

Toliko iz zgodovine keršanske ljudske šole letos. Drugo leto, če bode Bog hotel, bomo ta spis nadaljevali in dokončali. **Z Bogom!**